

OULU, POHJOIS-SUOMEN MESSUJEN TONTTI,

Ojakatu 2 (PSM-05)

Vesiputki- ja viemärikaivannon arkeologinen valvonta

8.9.2005

Museovirasto

Rakennushistorian osasto

Marika Hyttinen 2005

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kunta/kaupunki: Oulu, Ojakatu 2 (I-1-2)
Tutkimuksen laatu: Kunnallisteknisten kaivutöiden arkeologinen valvonta
Kohteen ajoitus: 1700 – 1800-luvut
Peruskarttalehti: PK 2444 09 Oulu (1999), Maanmittaushallitus
Peruskoordinaatit: x = 7213,980 y = 3428,320 (tutkimusalueen keskipiste) z = n. 3 m mpy
Maanomistaja: Oulun kaupunki
Tutkimuslaitos: Museovirasto, Rakennushistorian osasto
Kaivausjohtaja: fil.yo. Marika Hyttinen
Kenttätyöaika: 8.9.2005
Tutkitun alueen laajuus: 28,5 m²
Tutkimusten kustantaja: Pohjois-Suomen Messut Ry
Löydöt: KM 2006055:1-47, diaario 16.8.2006
Löytöjen säilytyspaikka: Kansallismuseo
Diapositiivit: 125656:1-10, MV:RHOA
Kenttäkartat: 1-4

Aikaisemmat kaivausalueita tai sen lähialueita koskevat tutkimukset:

Tutkimus	Johtaja	Vuosi	Raportin nimi	Nykyinen alue	Tutkimuslaitos	Alkuperäinen raportti
Kaupunkiarkeologinen inventointi	T. Ikonen & T. Mökkönen	2002	Oulu – Uleåborg. Kaupunkiarkeologinen inventointi 2002		MV:RHO	MV:RHOA
Valvonta	T. Kallio ja S. Lipponen	2003	Oulu, Tuomiokapituli. Putkikaivustöiden arkeologinen valvonta 16.6.-3.7.2003	I-1-1	MV:RHO	MV: RHOA
Kaivaus	T. Kallio	2004	Oulu, Byströmin tontti 2.-9.9.2004	I-8-32	MV:RHO	MV:RHOA
Valvonta	T. Kallio	2006	Oulu, Byströmin tontti Viemärikaivauksen arkeologinen valvonta 31.7.–30.8.2006 + käyntejä syyskuussa	I-8-32	MV:RHO	MV:RHOA

Kirjallisuus:

Bartels Michiel 1999: ”*Steden in Scherven*” – *Cities in Shards 1-2*. Finds from cesspits in Deventer, Dordrecht, Nijmegen and Tiel (1250-1900). Amersfoort.

Halila, Aimo 1953: *Oulun kaupungin historia II. 1721-1809*. Oulu.

Hautala, Kustaa 1975: *Oulun kaupungin historia III. 1809- 1856*. Oulu.

Kallio T. 2005: ”1600-luvun savutupa. Rakennusjäännöksiä Byströmin talon sisäpihalta”. *Historiaa kaupungin alla. Kaupunkiarkeologisia tutkimuksia Oulussa*. Pohjois-Pohjanmaan museon julkaisuja 16. Oulu. 71-76.

Kallio T. & Lipponen S. 2005: ”Ranta-aittajäänteitä ja tervaa Tuomiokapitulin tontilta”. *Historiaa kaupungin alla. Kaupunkiarkeologisia tutkimuksia Oulussa*. Pohjois-Pohjanmaan museon julkaisuja 16. Oulu. 192-195.

Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 1986: Oulun kaupunki. Oulu.

Virkkunen, A. H. 1953: *Oulun kaupungin historia I. Kaupungin alkuajoilta isonvihan loppuun*. Oulu.

Painamattomat lähteet:

Ikonen, Tiia & Mökkönen, Teemu 2002: *Oulu – Uleåborg. Kaupunkiarkeologinen inventointi 2002*. MV:RHOA, Helsinki.

Kallio Titta 2004: Oulu, Byströmin tontti 2. – 9.9.2004. MV:RHOA, Helsinki.

Kallio Titta 2006: Oulu, Byströmin tontti. Viemräikaivauksen arkeologinen valvonta 31.7. – 30.8.2006 + käyntejä syyskuussa. MV:RHOA, Helsinki.

Kaivauskertomuksen sivumäärä: 1-15 + liitteet

Liitteet:	Liite 1 Karttaluettelo Liite 2 Yhteysluettelo Liite 3 Diapositiiviluettelo Löytöluettelo
Kenttäkartat:	1-4

Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka: Museovirasto, Rakennushistorian osasto

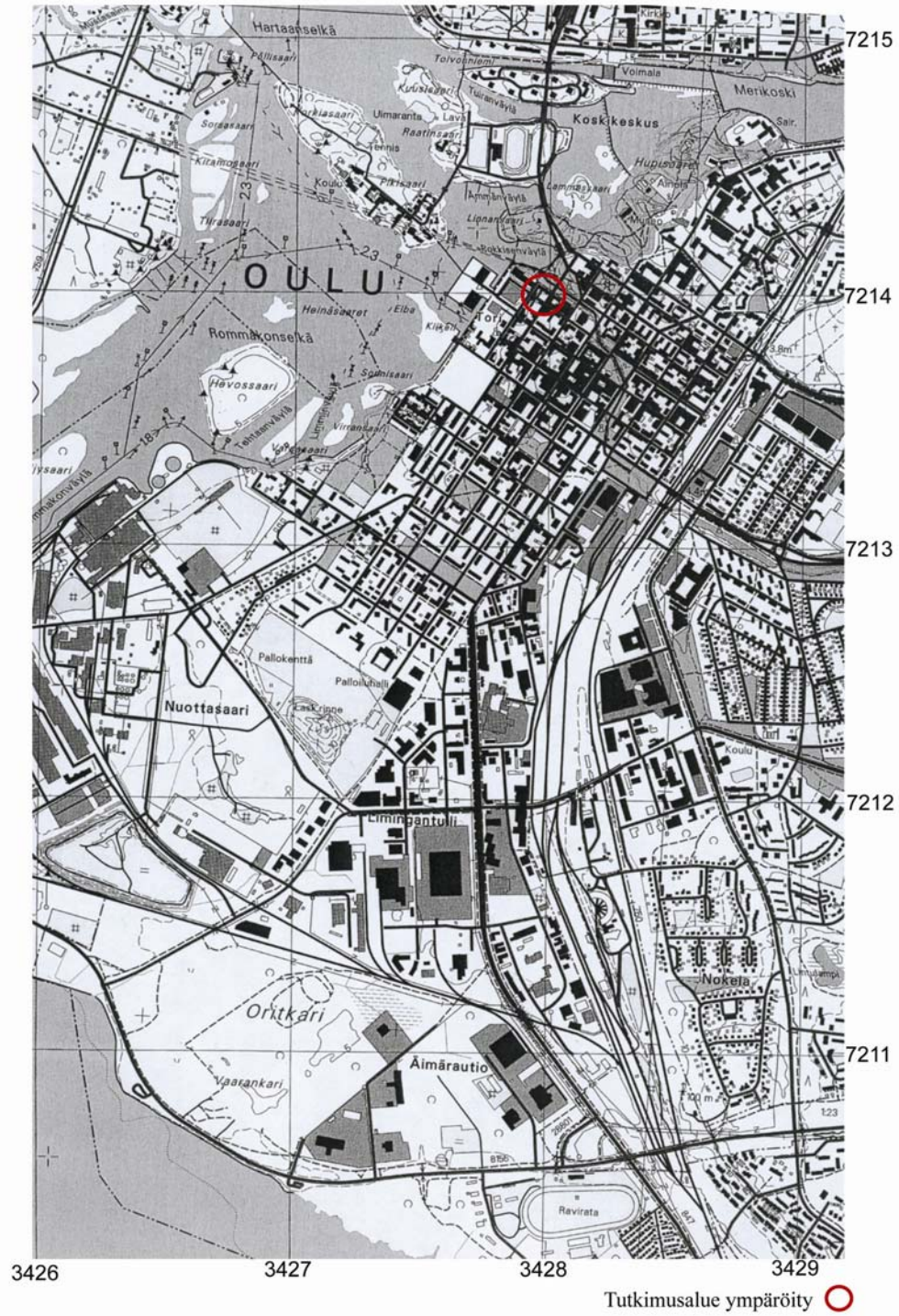
Kannen kuva: Ojakatua (alkuperäinen postikortti). Lähde: Pohjois-Pohjanmaan museo, Uno Laukan kuvakokoelma, kuva nro. 146.

TIIVISTELMÄ

Syksyllä 7.-8.9.2005 suoritettiin Pohjois-Suomen Messujen tontilla (tontti I-1-2) kunnallisteknisiä kaivutöitä – tontille asennettiin viemäriputkia ja yksi kaivo. Kaivutöitä valvottiin arkeologisesti 8.9.2005. Kaivannon profiileissa havaittiin säilyneitä kulttuurimaakerroksia ja kolme mahdollista rakennuksen perustan jäännöstä. Lisäksi kaivannon luoteisprofiilissa oli kuopanne, joka oli täynnä palaneita kiviä, tiilen paloja sekä hiiltä.

Löytöinä saatiin talteen posliinia sekä piiposliinia, punasavikeramiikkaa, liitupiipun varsia sekä kopan katkelma. Kulttuurimaakerroksista talletettiin myös ikkunalasin paloja ja erilaisten lasiesineiden ja -astioiden katkelmia. Myös muutamia nauloja ja rautaesineiden katkelmia saatiin talteen. Esinelöytöjen sekä vanhojen karttojen perusteella kaivannon mahdolliset rakenteet ajoittuvat karkeasti arvioituna 1700-luvulta 1800-luvun alkupuolelle.

PERUSKARTTAOTE, PK 2444 09 OULU, Mk. 1:20 000

Sisällysluettelo

Arkisto- ja rekisteritiedot	1
Tiivistelmä	3
Peruskarttaote	4
Sisällysluettelo	5
Johdanto	6
1. Alueen historiaa	7
1.1. Tutkimushistoria	7
1.2. Tontin I-1- 2 historiaa ja nykyinen rakennuskanta	7
2. Tutkimusmenetelmät ja valvonnan kulku	10
3. Rakenteet	11
3.1. R1	11
3.2. R2	13
3.3. R3 ja palaneiden kivien kuoppa	13
4. Loppulause	15
Liitteet	
Liite 1 Karttaluettelo	
Liite 2 Yhteysluettelo	
Liite 3 Diapositiiviluettelo	
Löytöluettelo	

Johdanto

Syyskuussa 2005 suoritettiin Pohjois-Suomen Messujen tontilla (I-1-2) Ojakatu 2:ssa kunnallisteknisiä kaivutöitä (kuva 1). Tontille asennettiin uusi vesiputki sekä viemäri. Kaivutyöt aloitettiin tontilla ilman arkeologista valvontaa 7.9.2005. FM Titta Kallio sekä FM Sanna Lipponen huomasivat sattumalta 7.9.2005 kyseisen työmaan jo osittain avatun kaivannon. Tarkasteltaessa kaivantoa huomattiin profiileissa merkkejä kulttuurimaasta ja mahdollisesta rakenteesta. Vuoden 2002 kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa kohde on määritelty luokkaan 1 kuuluvaksi alueeksi eli alueeksi, jossa on todennäköisesti säilyneitä muinaismuistolain suojelemia 1600- ja 1700-lukujen kulttuurikerroksia ja/tai alue on tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoinen (Ikonen & Mökkönen 2002).

Kuva 1. Pohjois-Suomen messujen tontti kuvattuna koilliseen. Dia 125656:9.
Kuvaaja: Marika Hyttinen, MV/RHO.

Kallio sekä Lipponen tekivät asiasta ilmoituksen Museoviraston Rakennushistorian osastolle. Loppuja kaivutöitä tuli paikalle valvomaan fil yo. Marika Hyttinen, sekä dokumentoimaan mahdollisesti esiin tulevia historiallisen ajan rakenteita. Tutkimukset kustansi MML 15§ mukaisesti työn tilaaja eli Pohjois-Suomen Messut Ry. Urakoitsijana kohteessa toimi Oulun vesi. Kaikkiaan kenttätöitä kestävätkin yhden päivän (8.9.2005) ja jälkityöt kaksi päivää. Marika Hyttinen laati valvonnasta raportin, piirsi kenttäkartat puhtaiksi sekä laati esineistä löytöluettelon.

1. Alueen historiaa

1.1. Tutkimushistoria

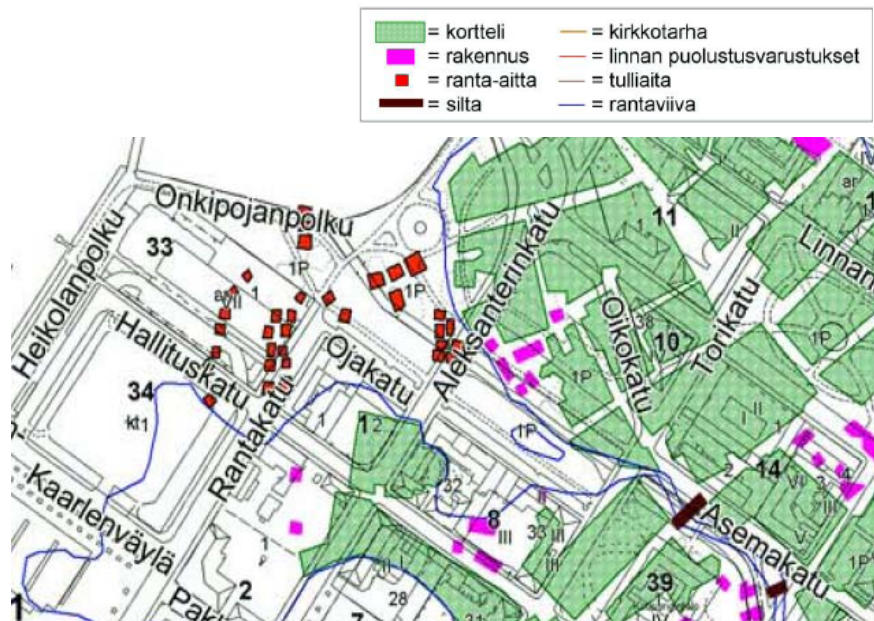
Vuonna 2002 suoritettiin Oulussa kaupunkiarkeologinen inventointi, jossa kaikki isoavihaa vanhemman kaupunkialueen tontit jaettiin niiden todennäköisten säilyvyysasteiden mukaan kolmeen luokkaan: 1.) *erittäin todennäköisesti säilyneisiin alueisiin*, 2.) *Luultavasti säilyneisiin alueisiin* ja 3.) *Tuhoutuneisiin alueisiin*. Tässä luokituksessa Pohjois-Suomen Messujen tontti (I-1-2) katsottiin kuuluvaksi luokkaan 1 eli alueella sijaitsee todennäköisesti säilyneitä 1600- ja 1700-lukujen kulttuurikerrostumia. (Ikonen & Mökkönen 2002, 16-17, Liite 5.2.)

Pohjois-Suomen Messujen tontilla ei ole suoritettu aiemmin arkeologisia kaivaustutkimuksia. Kuitenkin samassa korttelissa, tontilla n:o 1 eli Messujen tontin vieressä, on suoritettu arkeologinen valvonta vuonna 2003, jolloin tontille kaivettiin putkikaivantoja. Tontilta dokumentoitiin tuolloin jäännöksiä jonkinlaisesta tervakentästä. Myös vanhoja, savisia rantakerrostumia havaittiin paikalla – alue on ollut kaavoittamatonta ranta-alueetta 1600- ja 1700-luvuilla. Paikalla on sijainnut Oulun vanha satama-alue, Hahtiperä, sekä ranta-aitta-alue. Savikerroksien yhteydestä talletettiin kolme yhteenkuuluvaa puusta valmistettua kappaletta veneestä tai laivasta. (Kallio & Lipponen 2005, 193, 195.)

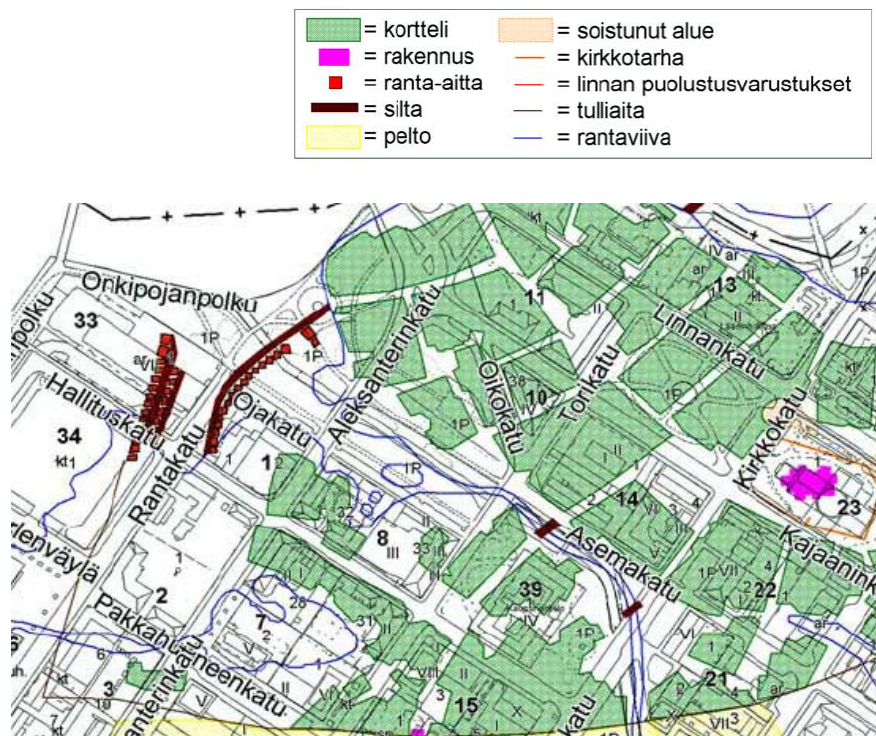
Lisäksi ns. Byströmin talon tontilla (kortteli 8, tontti n:o 32), joka sijaitsee aivan Messujen tontin vieressä Aleksanterinkadun varrella, on suoritettu kaivaukset (Kallio 2004) ja arkeologinen valvonta (Kallio 2006). Vuonna 2004 tontilta dokumentoitiin savutuvan lattiarakenteita, muutamia seinähirsii sekä pääosin kivistä rakennettu tulisija. Savutuvan perushirrestä tehtiin dendrologinen iänmääritys, joka antoi rakenteen käyttöajaksi 1670-luvun ja 1700-luvun alun välisen ajan. (Kallio 2005, 71-76.) Vuoden 2006 valvonnassa dokumentoitiin lisää edellä mainittua rakennetta (Kallio 2006).

1.2. Tontin I-1-2 historia ja nykyinen rakennuskanta

Kuvassa 2 on asemoituna päällekkäin nykyisen Oulun kantakartta ja Nikodemus Tess vanhemman laatima kartta Oulusta vuodelta 1949 (kuva 2). Kartasta voidaan huomata, että suuri osa korttelista on tuolloin ollut vielä veden alla. Osa korttelista on ollut kuitenkin jo kuivaa maata ja tontin I-1-2 kaakkoisosassa on korttelialuetta. Alueella on tuolloin sijainnut vanha sisäsatama- ja ranta-aitta-alue, Hahtiperä. Hahtiperän alue käsitti kaupunginojansuun rannikon ojan pohjoispuolella (Virkkunen 1953, 126). Kartassa näkyvät sataman aittarakennukset olivat ranta- ja meriaittoja. Näissä aitoissa porvaristo säilytti kauppatavaraansa. Aittojen ympärillä sijaitsi aittasiltoja. (Virkkunen 1953, 146-147.)

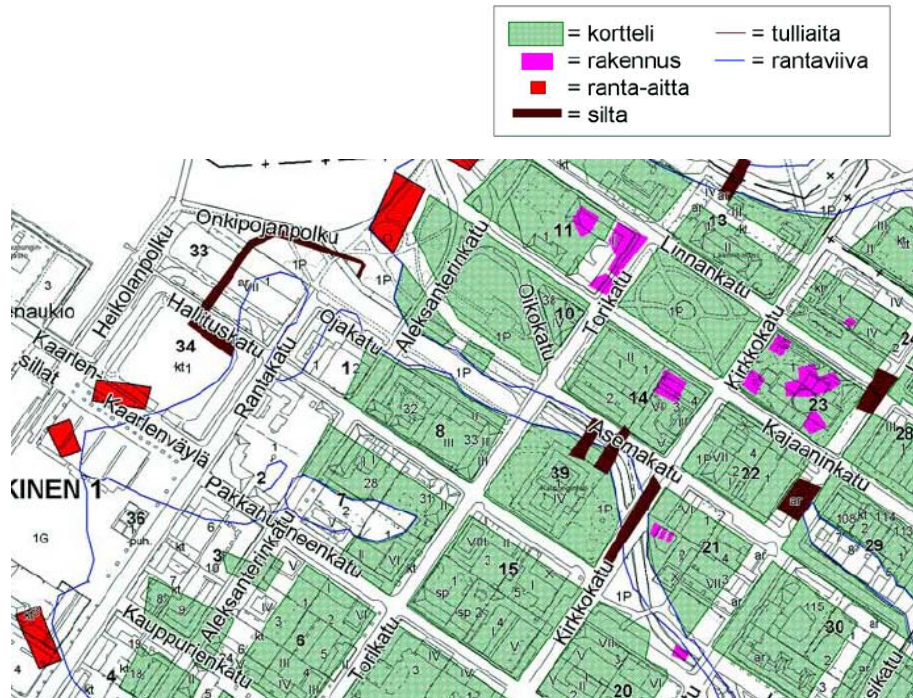
Kuva 2. Nikodemus Tess vanhemman kartta vuodelta 1649 asemoituna Oulun kantakartan päälle (Lähde: Ikonen & Mökkönen 2002, liite 3.1).

Kuva 3. Claes Claessonin laatima kartta Oulusta vuodelta 1651 asemoituna Oulun kantakartan päälle (Lähde: Ikonen & Mökkönen, liite 3.2).

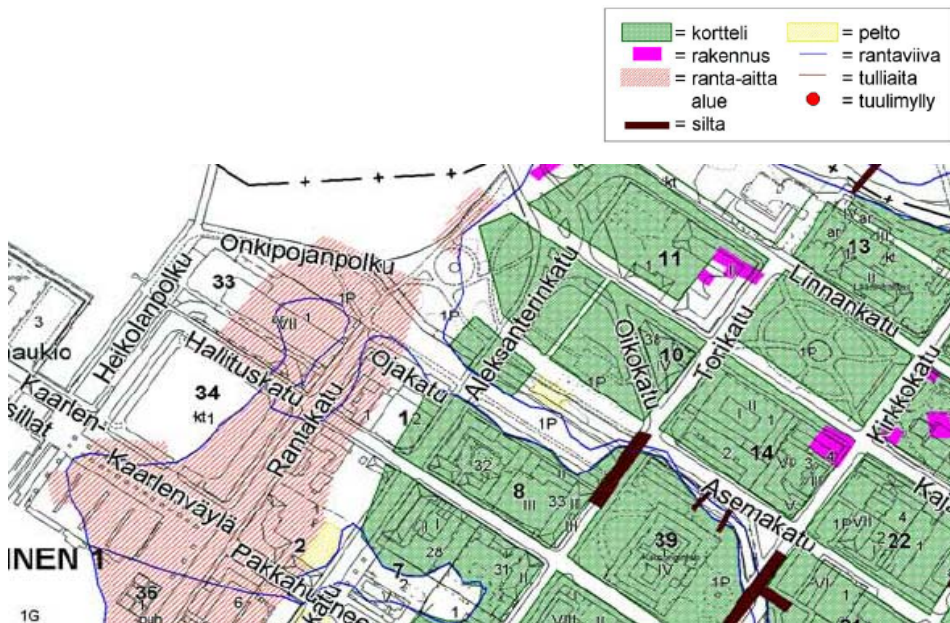
Kartassa 3 on asemoitu Oulun kantakartta ja Claes Claessonin Oulusta laatima kartta vuodelta 1651 (kuva 3). Suuri osa tontista on tässä vaiheessa jo asemoinnin perusteella ollut

kuivaa maata. Tontin kaakkoisosassa on sijainnut korttelialuetta. Tontti I-1-2 on edelleen ollut Hahtiperän satama-alueen ydinaluetta.

Kuva 4. Kartta vuodelta 1705 asemituna Oulun kantakartan päälle (Lähde: Ikonen & Mökkönen 2002, liite 3.4).

Kuvassa 4 on asemituna Oulun kantakartta ja vuoden 1705 kartta päällekin. Tontti I-1-2 on edelleen sijainnut Kaupunginojan suussa. Lähes koko tontin alue on ollut kuivaa maata ja alueen itäosassa on sijainnut korttelialuetta.

Kuva 5. Jacob Johan Wikarin kartta vuodelta 1748 asemituna Oulun kantakartan päälle (Lähde: Ikonen & Mökkönen 2002, liite 3.5).

Kuvassa 5 on Oulun kantakartta ja Jacob Johan Wikarin kartta Oulusta vuodelta 1749 asemoituna päällekkäin (kuva 5). Edelleen tontin voidaan havaita olevan Hahtiperän satama-alueen keskeisintä osaa – ranta-aitta alue on levittäytynyt jo puoleen väliin korttelin 1 aluetta. Tontin I-1-2 itäosassa sijaitsi edelleen korttelialuetta.

1700-luvun lopulle tultaessa pääsi enää vain pienillä aluksilla ja veneillä vanhaan laivastamaan eli Hahtiperään (Halila 1953, 92). Lopullisesti Hahtiperä hävisi vuoden 1822 suurpalon jälkeen, jolloin Hahtiperän aitat siirrettiin alueelta pois ja tilalle rakennettiin puistoalue (Hautala 1975, 64).

Nykyään tontilla I-1-2 sijaitsee yksikerroksinen kivirakennus (ns. entinen Tervosen talo), jonka ulkoasussa on 1800-luvun lopun tyylipiirteitä. Rakennuksen muurit ovat säilyneet vuoden 1882 paloa edeltävältä ajalta. Rakennus toimi alkujaan pesulana, joka muutettiin meijeriksi vuonna 1888 (suunnittelija Nils Jacobsson). 1980-luvulla rakennuksen tiloissa toimi Oulun konservatorio. (Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, 29.) Nykyään rakennuksessa toimii Pohjois-Suomen Messut Ry.

2. Tutkimusmenetelmät ja valvonnan kulku

Pohjois-Suomen Messujen tontille kaivettiin ainoastaan yksi koillis-lounaissuuntainen kaivanto (kuva 6), jonka kokonaispituus oli n. 19 m, leveys 1,5 m ja syvyys n. 2 m (kartta 1). Kaivanto kaivettiin kokonaisuudessaan kaivinkoneella. Kaivannosta piirrettiin kaikkiaan kolme profiilia, muttei yhtään tasokarttaa. Kartat on luetteloitu liitteessä 1. Profiilit puhdistettiin sekä suoristettiin lastalla ennen kuvaamista ja piirtämistä. Kohteet kuvattiin diafilmille (Liite 2).

Tutkimuksissa käytettiin apuna sovellettua stratigrafista menetelmää. Käytännössä se tarkoitti sitä, että löydöt otettiin talteen löytökerroksittain (Y). Raportin lopussa olevassa liitteessä on luetteloitu kaikki yhteydet erilliseen yhteysluetteloon (Liite 3).

Kuva 6. Pohjois-Suomen Messujen tontille avattu kaivanto kuvattuna itään. Dia 125656:8. Kuvaaja: Marika Hyttinen, MV/RHO.

Kaikki löydöt otettiin talteen lukuunottamatta eläintenluita. Löydöt on luetteloitu löytökerroksittain raportin loppuun löytöluetteloon. Löydetyt rakenteet nimettiin kirjaimella R ja juoksevilla numerolla esim. R1 jne. Mainittakoon, että Oulun kaupungilla on käytössään NN-korkeusjärjestelmä.

3. Rakenteet

3.1. R1

Rakennekuvaus: mahdollinen rakennuksen perustus

Kerrokset/yhteydet: **Y1**, sorakerros/sekoittunut maa; **Y2**, rakennusjätekerros; **Y3**, mullan sekainen kulttuurimaakerros; **Y4**, pohjasavi; **Y5**, hiekan ja saven sekainen tiilimurskakerros.

Pinta-ala/koko: pituus kaivannossa n. 3 m

Kartta: 2

Diat: 125656:7

Löydöt: KM 2006055:1-4. **Y1**, sorakerros: piiposliinia, punasavikeramiikka, esine- sekä ikkunalasia; **Y2**, rakennusjätekerros: posliinia, piiposliinia, punasavikeramiikkaa, liitupiipun varsia, esine-, astia- ja ikkunalasia sekä rautanauvoja; **Y3**, mullan sekainen kulttuurimaakerros: piiposliinia, punasavikeramiikkaa, liitupiipun varsia, esine- astia- ja ikkunalasia, rautanauvoja ja –esineiden katkelmia.

Ajoitus: 1800-luku

Rakenne R1 tuli esille kaivannon länsiprofiilista heti kaivannon alkupäästä (kartta 1). Kaikkiaan R1 näkyi kaivannon profiilissa 3 metrin matkalla korkeudella 2,5 – 1,9 m mpy. R1 muodostui isohkoista peruskivistä (Ø 20-40 cm) sekä tiilestä (kartta 2). R1 esiintyi kerroksen Y3 eli mullan sekaisessa likamaassa (kuva 7). R1:n päällä sijaitsivat pintakerrokset Y1 (nurmi/asfaltti ja sora) sekä rakennusjätekerros Y2. On mahdollista, että R1:n ylimmät rakennekerrokset ovat tuhoutuneet aiemmissa maansiirtotöissä. Rakenteen alla alkoi puhdas pohjasavi Y4. R1:n kokonaislaajuutta ei saatu selville vuoden 2005 valvonnassa. R1 jatkui kuitenkin todennäköisesti ainakin lounaaseen ja länteen kaivamattomaan maahan. Mahdollinen rakenne R1 tulkittiin rakennuksen perustan jäännökseksi.

Kuva 7. Mahdollisen rakenteen R1 peruskiveystä profiilissa sekä kulttuurimaakerroksia kuvattuna luoteeseen. Dia 125656:7. Kuvaaja: Marika Hyttinen, MV/RHO

Löytöinä rakenteesta saatiin talteen mm. piiposliinia. Piiposliinia alettiin valmistamaan 1760-luvulla Englannissa (Bartels 1999, 238, 419), joten rakenne voisi tämän perusteella ajoittua 1700-luvun loppupuolelta 1800-luvulle. Muita ajoittavia esinelöytöjä ei rakenteen yhteydestä löydetty. Todennäköisesti jäännös on peräisin 1800-luvulta.

3.2. R2

Rakennekuvaus:	mahdollinen rakennuksen perustus
Kerrokset/yhteydet:	Y1 , sorakerros/sekoittunut maa; Y2 , rakennusjätekerros; Y3 , mullan sekainen kulttuurimaakerros; Y4 , pohjasavi; Y5 , hiekan ja saven sekainen tiilimurskakerros; Y6 , vaalea, hienon hiekankerros; Y7 , hiilikerros;
Pinta-ala/koko:	pituus profiilissa n. 3,5 metriä
Kartat:	2
Diat:	125656:5 ja 6
Löydöt:	KM 2006055:30-33. Y3 , mullan sekainen kulttuurimaa: punasavikeramiikkaa, esine- ja ikkunalasia, rautanaula.
Ajoitus:	1800-luku

R2:n yläpuolella sijaitsivat modernikerros Y1 (nurmi/asfaltti ja sora) sekä rakennusjätekerros Y2. Tontilla suoritettavat aiemmat maansiirtotyöt lienevät tuhonneet R2:n ylemmät rakennekerrokset. Mahdollinen rakenne R2 tuli esille kaivannon länsiprofiilista korkeudelta 2,1 – 1,7 m mpy (kartta 2). Rakenne muodostui n. 20 cm halkaisijaltaan olevista kivistä sekä tiilenpaloista. Rakenteen yhteyteen kuului myös hiilikerros Y7. R2 esiintyi likamaakerroksessa Y3 (mullan sekainen). R2:n pituus länsiprofiilissa oli kaikkiaan 3,5 metriä, mutta rakenne jatkui todennäköisesti ainakin länteen kaivamattomaan maahan.

Mahdollinen rakenne R2 tulkittiin rakennuksen perustaksi. Varmaa tulkintaa mahdollisen rakenteen R2 luonteesta ei voida kuitenkaan antaa vuoden 2005 tutkimusten perusteella, koska mahdollisesta rakenteesta paljastui vain pieni ala kaivutöiden aikana.

Löytöinä R2:n yhteydestä saatiin talteen punasavikeramiikkaa, lasia sekä rautanaula. Yksikään löytö ei ole ajoituksellisesti informatiivinen. R2 sijaitsi kuitenkin samoilla korkeuksilla R1:sen kanssa ja samassa likamaakerroksessa, joten se ajoittuneekin R1:n kanssa samalle aikavälille.

3.3. R3 ja palaneiden kivien kuoppa

Rakennekuvaus:	mahdollinen rakennuksen perustus ja palaneiden kivien kuoppa
Kerrokset/yhteydet:	Y1 , sorakerros/sekoittunut maa; Y2 , rakennusjätekerros; Y4 , pohjasavi; Y8 , tumma hiekan sekainen savikerros; Y9 , tumman saven sekainen hiilikerros; Y10 , vaalea savikerros; Y11 , punertava ja kova savimaa
Pinta-ala/koko:	rakenne, 2,5 x 1,2 m; Mahdollinen jätekuoppa, Ø 40 cm
Kartat:	3 ja 4
Diat:	125656:1-4
Löydöt:	KM 2006055: 34-43. Y8 , tumma hiekan sekainen savikerros: piiposliinia, fajanssia, punasavikeramiikkaa, liitupiipun pesän kappale sekä varsien katkelmia, esinelasia sekä rautanauloja; Y11 , punertava ja kova savimaa: rautaesineen katkelma
Ajoitus:	1700-luvun lopulta 1800-luvulle

Myös R3 (kartta 3 ja 4) tuli esille modernien kerrosten Y1 (nurmi/asfaltti ja sora) ja rakennusjätekerroksen Y2 alta. R3 esiintyi tumman saven sekaisessa hiekkakerroksen (Y8) ja hiilikerroksen (Y9) yhteydessä. Rakenne muodostui pienehköistä kivistä (\varnothing 10-40 cm) sekä tiilenpaloista korkeudella 1,9 – 1,6 m mpy. Rakenteen alla sijaitsevat punertava kova maa (Y11) ja pohjasavi (Y4).

Rakenne tulkittiin mahdolliseksi rakennuksen perustukseksi, joka näkyi ainoastaan kaivannon pohjoisosassa. Mitään varmaa rakenteen luonteesta ei kuitenkaan pystytä sanomaan vuoden 2005 valvonnan perusteella, koska tuolloin mahdollisesta rakenteesta paljastui vain pieni osio. Mahdollinen rakenne R3 jatkui todennäköisesti pohjoiseen ja länteen kaivamattoman maan alle.

R3:n yhteydessä esiintyi myös palaneiden kivien kuoppa, jonka halkaisija oli n. 40 cm ja syvyys n. 20-30 cm (kuva 8). Kuopassa oli myös runsaasti palanutta tilliä sekä hiiltä (kartta 3). Kuoppa oli täyttynyt likamaalla Y8. Palaneiden kivien kuoppa (kartta 3) esiintyi korkeudella n. 1,8-1,5 m mpy jatkui todennäköisesti kaivamattomaan maahan luoteeseen.

Kuva 8. Palaneiden kivien täyttämä kuoppa kuvattuna pohjoiseen. Dia 125656:2.
Kuvaaja: Marika Hyttinen, MV/RHO.

Löytöinä R3:n yhteydestä kerroksesta Y8 saatiin liitupiipun varsia ja yksi pesän katkelma, punasavikeramiikkaa, piiposliinia, fajanssia, lasia sekä nauvoja. Kerros on todennäköisesti palokerros, koska se sisälsi runsaasti hiiltä ja kaikki esinelöydöt olivat pahoin palaneita. Myös kerros Y9 oli todennäköisesti palokerros, koska kerroksessa oli runsaasti

hiiltä ja rakennekivet olivat palaneita. Piiposliinilöytöjen perusteella rakenne ajoittunee 1700-luvun lopulta 1800-luvulle. Näin ollen kyseessä saattaisi olla vuoden 1822 suurpalon jälkeensä jättämä palokerros.

4. Loppulause

Kesällä 2005 kaivettiin Pohjois-Suomen Messujen tontille 28,5 m² suuruinen kaivanto, johon asennettiin putkia ja yksi uusi kaivo. Kaivannon syvyys oli n. 2 metriä. Alue kuuluu kaupunkiarkeologisen inventoinnin perusteella luokkaan I eli alueeseen, jossa sijaitsee todennäköisesti säilyneitä muinaismuistolain suojelemia vanhempia kulttuurikerroksia.

Heti kaivannon alkupäässä voitiin havaita säilyneitä kulttuurimaakerroksia, joita ylemmät modernit kerrokset olivat osin tuhonneet. Kaivannosta dokumentoitiin kolme mahdollista rakennuksen perustan jäännöstä ja yksi palaneiden kivien ja tiilten täyttämä kuoppa. Kulttuurikerrosten paksuus kaivannossa oli n. 60 cm. Kulttuurimaakerrosten alla alkoi puhdas pohjasavi n. 1,2-1,4 metrin syvyydellä alla nykyisen maanpinnan.

Valvonta osoitti, että tontin alueella on tuhoutumattomia kulttuurikerroksia. Tontin I-1-2 alue on kuulunut 1600-luvun puolestavälistä lähtien aina 1800-luvun alkuun Hahtiperän sisäsatama-alueeseen ja on näin ollen Oulun kaupunkihistorian kannalta keskeistä aluetta. Jos tontille suunnitellaan tulevaisuudessa kaivutöitä, on syytä ottaa huomioon alueella sijaitsevat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat maakerrostumat. Suositeltavaa olisi, että alueella suoritettaisiin arkeologiset kaivaustutkimukset ennen minkäänlaisia kaivuutoimenpiteitä.

Oulussa, 3.2.2006

Marika Hyttinen

OULU 2005, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05)

Karttaluettelo

1. **Oulu, Pohjois-Suomen Messujen tontti.** Yleiskartta. Kaivannon sijainti tontilla ja piirretyt profiilit. Mk 1:200. Karttapohja: Oulun vesi. Jäljentänyt: M. Hyttinen 1.2.2006.
2. **Oulu, Pohjois-Suomen Messujen tontti.** Länsiprofiili kaivannosta, R1 ja R2. Mk 1:20. Piirtänyt: M. Hyttinen 8.9.2005.
3. **Oulu, Pohjois-Suomen Messujen tontti.** Luoteisprofiili, R3. Mk 1:20. Piirtänyt: M. Hyttinen 8.9.2005.
4. **Oulu, Pohjois-Suomen Messujen tontti.** Pohjoisprofiili, R3. Mk 1:20. Piirtänyt: M. Hyttinen 8.9.2005

OULU 2005, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05)
Yhteysluettelo

- Y1** Noin 20-30 cm paksu kerros koostui sekoittuneesta maasta ja sorasta. Kerroksen päällä oli ohut pintamaakerros (nurmi).
Kartat: 2, 3 ja 4
Löydöt: 2006055: 1-4
- Y2** Noin 20-60 cm paksu rakennusjätekerros. Kerroksessa esiintyi tiiltä, tiilimurskaa ja kiveä.
Kartat: 2, 3 ja 4
Löydöt: 2006055: 5-17
- Y3** Kerros oli 30-60 cm paksu mullan sekainen kulttuurimaakerros, jossa esiintyi rakennuksen (R1 ja R2) jäännöksiä – peruskiviä ja tiiltä.
Kartta: 2
Löydöt: 2006055: 18-34
- Y4** Pohjasavikerros, jossa muodostui hiekan sekaisesta vaaleasta savesta. Kerros jatkui kaivannossa kaivamattomaan maahan.
Kartat: 2, 3 ja 4
Löydöt: Ei löytöjä
- Y5** Kerroksen Y3 sisällä esiintynyt tiilimurskakerros, jossa oli seassa hiekkaa ja vaaleaa savea. Kerroksen paksuus oli n. 10 cm ja se liittyynee R1:n rakenteisiin.
Kartta: 2
Löydöt: Ei löytöjä
- Y6** Vaalea ja puhdas hieno hiekkakerros, joka on n. 10-30 cm paksuinen. Esiintyi kerroksen Y2 sisällä.
Kartta: 2
Löydöt: Ei löytöjä
- Y7** Noin 5-10 cm paksu hiilikerros yhteyksien Y2 ja Y3 välissä. Hiilikerros liittyynee R2:n rakennekerroksiin.
Kartta: 2
Löydöt: Ei löytöjä
- Y8** Tumma savikerros, jossa oli hiekkaa ja pientä kiveä (Ø 10 cm) seassa. Kerroksen paksuus oli n. 10-30 cm.
Kartat: 3 ja 4
Löydöt: 2006055: 35-43

- Y9** Hiilikerros, jossa hieman tummaa savea seassa. Paksuus oli n. 5-20 cm. Kerroksen yhteydessä esiintyi kuoppa luoteisprofiilissa, jonka syvyys oli 20-30 cm ja leveys 40 cm. Kuoppa oli täynnä pieniä palaneita kiviä sekä tiiltä ja hiiltä. Kuoppa liittyy R3:een. Kaivannon pohjoisprofiilissa esiintyi tässä kerroksessa kooltaan isompia kiviä, joiden halkaisija oli n. 30 cm.
Kartat: 3 ja 4
Löydöt: Ei löytöjä.
- Y10** Vaalea savikerros, jonka paksuus oli n. 1-20 cm.
Kartat: 3 ja 4
Löydöt: Ei löytöjä.
- Y11** Rautapitoinen, punertava ja kova savimaa, jonka paksuus oli n. 10-20 cm.
Kartat: 3 ja 4
Löydöt: 2006055: 44

OULU 2005, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05), Diakuvaluettelo

ID	Ala_nro	Positiivi_nro	Kunta	Kohde	Aihe	Suunta	Kuvaaja	Pvm	Klo	Tyyppi
125656	1	37	Oulu	Ojakatu 2, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05)	Kuoppa pohj.profiilissa, joka täynnä palaneita kiviä (R3)	Pohjoinen	M. Hyttinen	8.9.2005	15:00:00	Dia
125656	2	36	Oulu	Ojakatu 2, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05)	Kuoppa pohj.profiilissa, joka täynnä palaneita kiviä (R3)	Pohjoinen	M. Hyttinen	8.9.2005	14:02:00	Dia
125656	3	35	Oulu	Ojakatu 2, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05)	Kaivannon itäpäätyprofiili	Itä	M. Hyttinen	8.9.2005	13:04:00	Dia
125656	4	34	Oulu	Ojakatu 2, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05)	Kaivannon itäpäätyprofiili	Itä	M. Hyttinen	8.9.2005	13:00:00	Dia
125656	5	33	Oulu	Ojakatu 2, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05)	R2 kaivannon luoteisprofiilissa	Luode	M. Hyttinen	8.9.2005	10:30:00	Dia
125656	6	32	Oulu	Ojakatu 2, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05)	R2 kaivannon luoteisprofiilissa	Ylhäältä, luoteeseen	M. Hyttinen	8.9.2005	10:25:00	Dia
125656	7	31	Oulu	Ojakatu 2, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05)	Mahdollista peruskiveystä R1 kaivannon luoteisprofiilissa	Luode	M. Hyttinen	8.9.2005	9:00:00	Dia
125656	8	30	Oulu	Ojakatu 2, Pohjois-Suomen Messujen	Yleiskuva kaivannosta	itä	M. Hyttinen	8.9.2005	8:15:00	Dia

OULU 2005, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05), Diakuvaluettelo

ID	Ala_nro	Positiivi_nro	Kunta	Kohde	Aihe	Suunta	Kuvaaja	Pvm	Klo	Tyyppi
				tontti (PSM-05)						
125656	9	9	Oulu	Ojakatu 2, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05)	Yleiskuva tontista I-1-2	Koillinen	M. Hyttinen	20.3.2007	14:47:00	Dia
125656	10	8	Oulu	Ojakatu 2, Pohjois-Suomen Messujen tontti (PSM-05)	Yleiskuva tontista I-1-2	Koillinen	M. Hyttinen	20.3.2007	15:02:00	Dia

OULU 2005, Pohjois-Suomen Messujen tontti, Löytöluettelo

KM_pää	KM_ala	Yksikkö	Rakenne	Päämateriaali	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat	Paino	Muuta
2006055	1	Y1		Savi	Piiposliini	Astia	2 seinäpalaa ja 1 reunapala	3	paks. 5 mm	19,2 g	
2006055	2	Y1		Savi	Punasavi	Astia	Seinäpala	1		2,4 g	
2006055	3	Y1		Lasi	Esinelasi	Astia	Yksi ehjä pohjapala, jonka halk. 4 cm. Yksi reunapala	9		334,1 g	Maljakko?
2006055	4	Y1		Lasi	Ikkunalasi	Ikkunalasi	Hilseilee	1	Paks. 2 mm	2,2 g	
2006055	5	Y2		Savi	Posliini	Astia	Pohjapala. Mahdollisesti kahvikupin asetti. Pintapuolella himmeää viivakoristelua ja kiehkuroita. Palanut	1		6,8 g	
2006055	6	Y2		Savi	Piiposliini	Astia	Seinäpala, jossa vihreää koristelua molemmin puolin (ihmishahmoja ja luontoa)	1		4,7 g	
2006055	7	Y2		Savi	Piiposliini	Astia	Reunapala, jossa floraalista koristekuvioita ja ulkopinnalla kohokuvioita (lehtiä)	1		2,4 g	Kahvikuppi
2006055	8	Y2		Savi	Piiposliini	Astia	Pohjapala. Mahdollisesti pieni kulho	1	Halk. 4,2 cm	10,4 g	
2006055	9	Y2		Savi	Piiposliini	Astia	Pohjapala	1		9,5 g	
2006055	10	Y2		Savi	Piiposliini	Astia	Reunapaloja, jotka profiloituvat voimakkaasti ulospäin. Ei koristelua	2		28,3 g	
2006055	11	Y2		Savi	Piiposliini	Astia	Pohja- ja reunapala. Ei koristelua	2		5 g	
2006055	12	Y2		Savi	Piiposliini	Astia	Astian kannen paloja	2		4,5 g	

OULU 2005, Pohjois-Suomen Messujen tontti, Löytöluettelo

KM_pää	KM_ala	Yksikkö	Rakenne	Päämateriaali	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat	Paino	Muuta
2006055	13	Y2		Savi	Punasavi	Kaakeli	reunapaloja, jotka profiloituvat voimakkaasti ulospäin. Kahdessa jäänteitä lasituksesta ja yhdessä uurrekoristelua	3		107,2 g	
2006055	14	Y2		Savi	Valkosavi	Liitupiippu		1	Paks. 6 mm	2,3 g	
2006055	15	Y2		Lasi	Astialasi	Pikarin jalka	Lasimassa hieman maitomaista ja siinä on ilmakuplia. Pohjan alapinnalle palanut kiinni kuonamöykky. Ei leimoja	1	Halk. 5,3 cm	25,9 g	
2006055	16	Y2		Lasi	Esinelasi	Astia/esine	Palanut ja sulanut möykkyksi. Hilseilee	12		45,5 g	
2006055	17	Y2		Metalli	Rauta	Naula	Taottuja	3		50,3 g	
2006055	18	Y3	R1	Savi	Piiposliini	Astia	Kome reunapalaa, jotka yhteensopivia. 1 seinäpala ja 1 pohjapala. Molemmiin puolin valkoinen lasite	6		12,4 g	Lautanen
2006055	19	Y3	R1	Savi	Punasavi	Kaakeli	Reunapala, joka profiloituu voimakkaasti ulospäin.	1		27,6 g	
2006055	20	Y3	R1	Savi	Punasavi	Kaakeli	Toisella pinnalla kellertävä, vaalea lasite, joka kuplinut. Palanut. Toinen puoli lasittamaton	1		9,7 g	
2006055	21	Y3	R1	Savi	Punasavi	Astia	Seinäpala (?), jossa jäänteitä lasituksesta	1		12,3 g	
2006055	22	Y3	R1	Savi	Punasavi (?)	Astia (?)	Palanut. Kappaleen toisella pinnalla kellertävä lasite ja toisella tummanharmaa	1		53,4 g	
2006055	23	Y3	R1	Savi	Valkosavi	Liitupiippu	Suukappale	1	Paks. 3 mm	0,9 g	

OULU 2005, Pohjois-Suomen Messujen tontti, Löytöluettelo

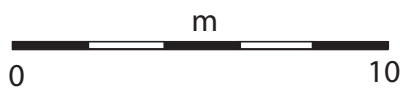
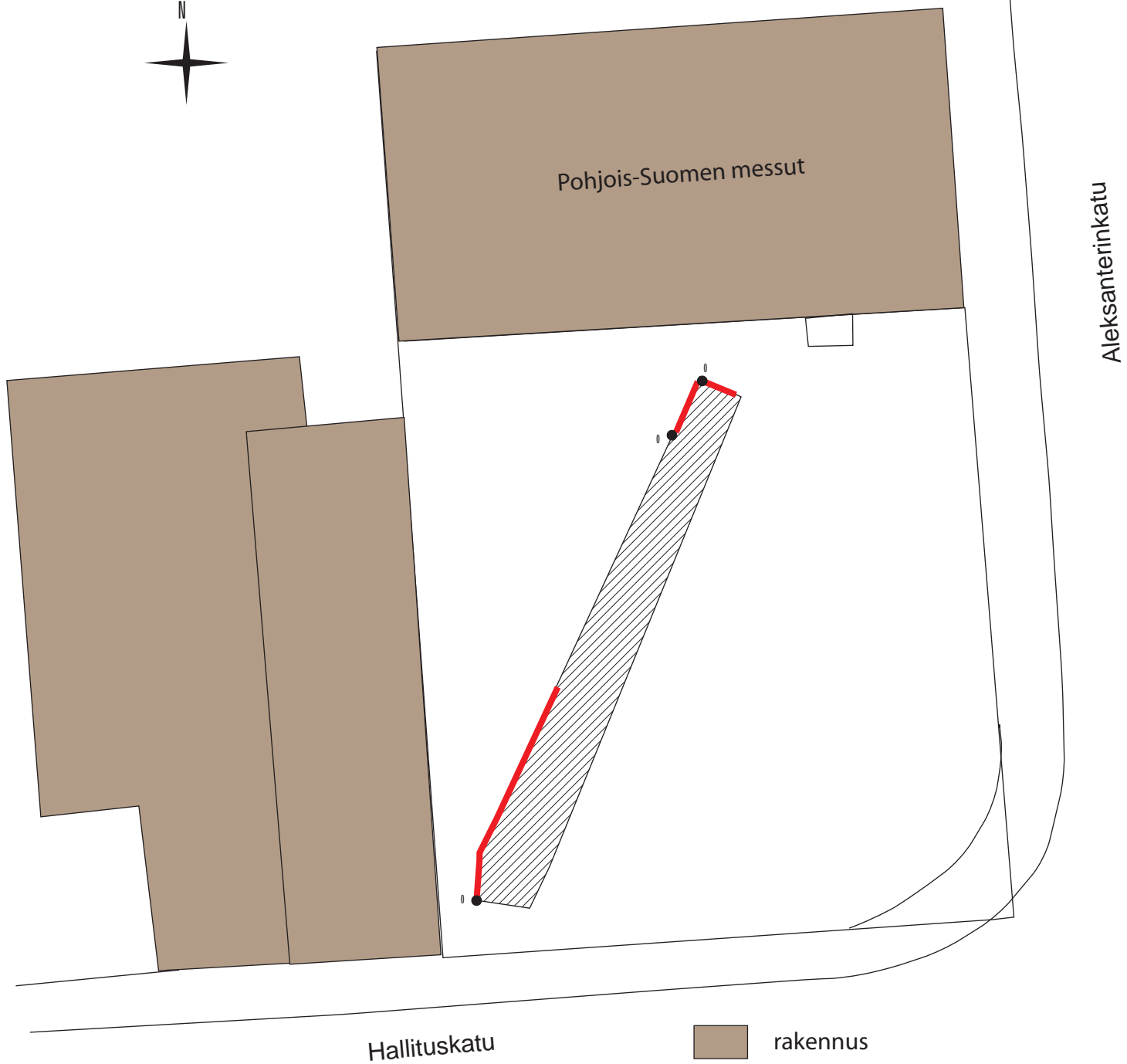
KM_pää	KM_ala	Yksikkö	Rakenne	Päämateriaali	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat	Paino	Muuta
2006055	24	Y3	R1	Lasi	Pullolasi	Pullo	Tummanruskeaa lasia, jossa ilmakuplia. Seinäpaloja	9		41,6 g	
2006055	25	Y3	R1	Lasi	Ikkunalasi	Ikkunalasi	Hilseilee	3	Paks. 1-2 mm	10,4 g	
2006055	26	Y3	R1	Lasi	Esinelasi	Esine	Toinen paloista maitomaista lasia ja toinen vihreää lasia	2	Paks. 1 mm	1,5 g	
2006055	27	Y3	R1	Lasi	Esinelasi	Esine	Maitomaista, himmeää lasia, joka palanut ja sulanut	2		28,4 g	
2006055	28	Y3	R1	Lasi	Esinelasi	Esine	Möykyksi sulanut sinistä ja vihreää lasia	1		14,5 g	
2006055	29	Y3	R1	Metalli	Rauta	Nauvoja ja rautalevyn katkelmia	5 taottua rautanaulaa ja 2 palaa 5 mm paksuista katkelmaa rautalevystä	9		166,9 g	
2006055	30	Y3	R2	Savi	Punasavi	Kaakeli	Molemmissa paloissa kellertävä laiste molemmin puolin. Palaneita	2		34,8 g	
2006055	31	Y3	R2	Lasi	Esinelasi	Esine	Palanut vaaleansinistä lasia	4		9,6 g	
2006055	32	Y3	R2	Lasi	Ikkunalasi	Ikkunalasi	Hilseilee	4	Paks. 1 mm	14,8 g	
2006055	33	Y3	R2	Metalli	Rauta	Naula	Taottu	1		17,7 g	
2006055	34	Y8	R3	Savi	Piiposliini	Astia	Pohjapala, jonka sisäpinnalla sinistä koristelua. Palanut	1		4,1 g	Kahvikuppi
2006055	35	Y8	R3	Savi	Fajanssi	Astia	Reunapala, jonka molemmin puolin valkoinen tinalasite. Saviaines kellertävää	1		2,1 g	Pieni lautanen?
2006055	36	Y8	R3	Savi	Punasavi	Kolmijalkapadan jalka	Palanut. Ulkopinnalla ei laistusta, mutta sisäpinnalla jäänteitä tummanruskeasta	1		17,1 g	

OULU 2005, Pohjois-Suomen Messujen tontti, Löytöluettelo

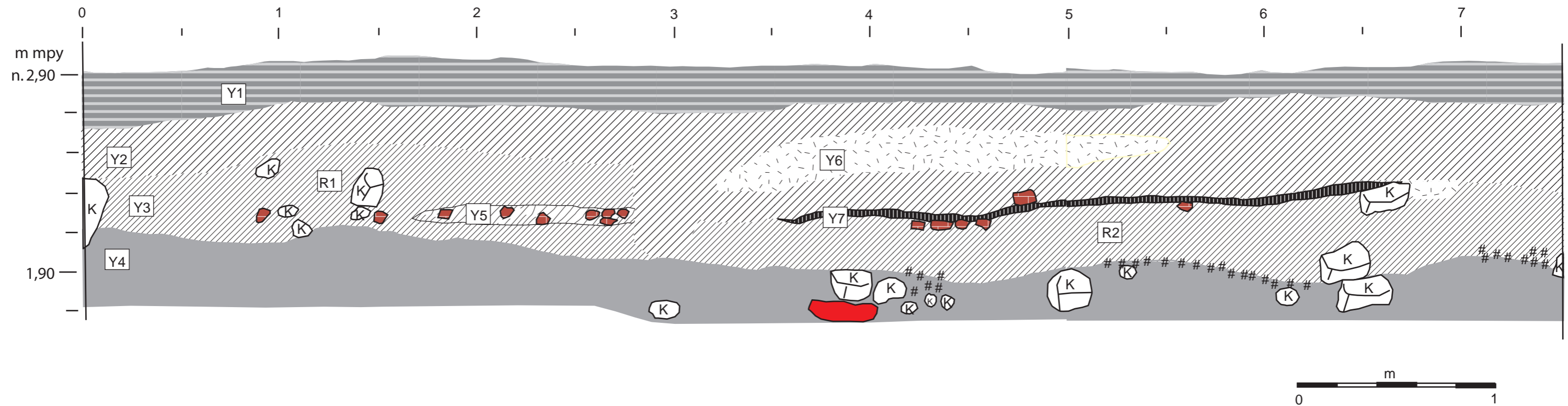
KM_pää	KM_ala	Yksikkö	Rakenne	Päämateriaali	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat	Paino	Muuta
							lasitteesta				
2006055	37	Y8	R3	Savi	Punasavi	Astia	Seinäpala, jossa sisäpinnalla vaalean lasitteen jäänteitä ja viiva- ja aaltokoristelu	1		19,6 g	
2006055	38	Y8	R3	Savi	Punasavi	Astia	Seinäpala, jossa sisäpinnalla vaalean lasitteen jäänteitä ja viiva- ja aaltokoristelua. Palanut	1		5,5 g	
2006055	39	Y8	R3	Savi	Valkosavi	Liitupiippu	Pienen kopan kantaosa. Kannassa näkyy himmeästi leima, josta on kulunut tunnistamattomaksi	1		2,3 g	
2006055	40	Y8	R3	Savi	Valkosavi	Liitupiippu	Palaneita	4	Paks. 5-9 mm	5,2 g	
2006055	41	Y8	R3	Lasi	Esinelasi	Esine	Palaneita ja hilseileviä	3		2,3 g	
2006055	42	Y8	R3	Metalli	Rauta	Naula	Taottuja	4		112,4 g	
2006055	43	Y11	R3	Metalli	Rauta	Rautaesineen katkelma	U-kirjaimen mallinen. Esineen keskellä on pyöreä levy, johon kiinnitetty nuppi (niitti?)	1		18,8 g	
2006055	44	Irtolöytö		Savi	Punasavi	Astia	Seinäpala, jonka ulkopinnalla on ruskea lasite ja vaaleanvihreitä koristeiviivoja	1		22,8 g	Kulho?
2006055	45	Irtolöytö		Savi	Punasavi	Kaakeli	Reunapala, joka profiloituu voimakkaasti ulospäin. Pinnassa nähtävissä jäänteitä ruskeasta ja vaaleankellertävästä lasitteesta	1		68 g	
2006055	46	Irtolöytö		Savi	Punasavi	Kaakeli	Laattamainen katkelma, jossa molemmilla pinnoilla jäänteitä	1		48 g	

OULU 2005, Pohjois-Suomen Messujen tontti, Löytöluettelo

KM_pää	KM_ala	Yksikkö	Rakenne	Päämateriaali	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Mitat	Paino	Muuta
							vaaleanvihreästä ja keltaisesta lasituksesta. Palanut				
2006055	47	Irtolöytö		Lasi	Esinelasi	Esine	Vaaleansinistä , joka palanutta ja hilseilevää	1		1,3 g	

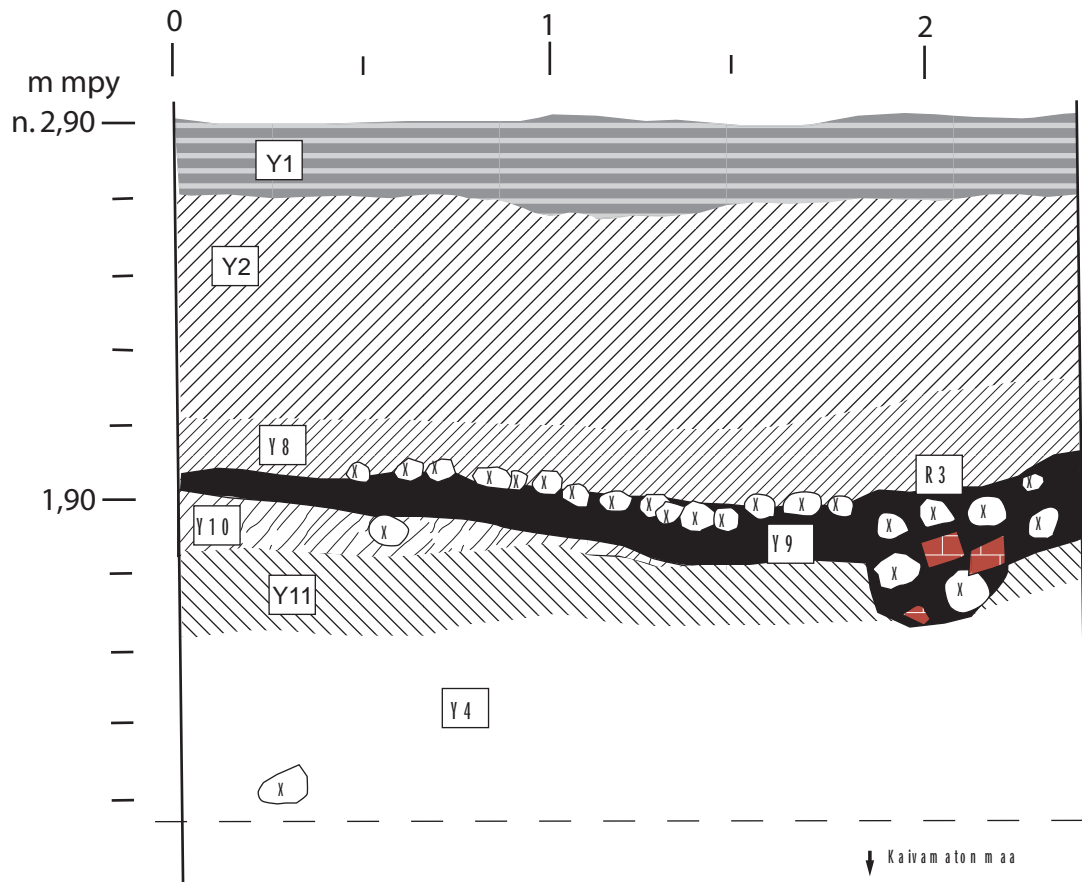

OULU Pohjois-Suomen messujen tontti (PSM-05) M. Hyttinen 2005	Yleiskartta Kaivanto ja piirretyt profiilit 1:200
Karttapohja: Oulun Vesi Jäljentänyt ja puhtaaksi piirtänyt: Marika Hyttinen 1.2.2006	MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI
	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HKI p. 09-40501
	Kartta 1

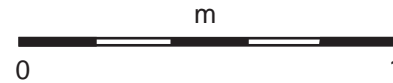
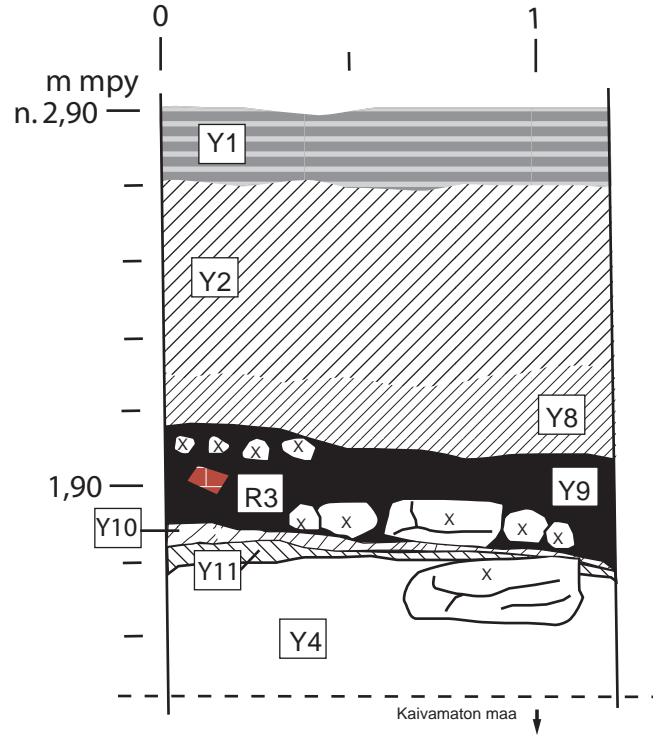
Sora (Y1)	Mahdollinen rakenne R1
Sekoittunutta maata, rakennusjätettä (Y2)	Mahdollinen rakenne R2
Vaalea hieno hiekka (Y6)	Kivi
Tiilimurskasekainen hieno hiekka, jossa myös savea (Y5)	Tiili
Mullan sekainen kulttuurimaa (Y3)	Hiiltä
Vaaleanharmaa savi, pohjasavi (Y4)	
Hiilikerros (Y7)	
Punertavaa maata	

<p>OULU Pohjois-Suomen messujen tontti (PSM-05) M. Hyttinen 2005</p>	<p>Profiilikartta Länsiprofiili 1:20</p>	
<p>Mittausdokumentointi Marika Hyttinen 08.09.2005 Puhtaaksi piirtänyt: M. Hyttinen 1.2.2006</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p>	<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 HKI p. 09-40501</p> <p style="text-align: center; font-size: 1.2em;">Kartta 2</p>

- Soraa (Y1)
- Sekoittunutta maata, rakennusjätettä (Y2)
- Tumma savea ja hiekkaa (Y8)
- Tummaa savea, hiiltä, palaneita kiviä sekä tiiltä (Y9)
- Vaalea savi (Y10)
- Rautapitoinen kova maa, pieniä kiviä (Y11)
- Vaalea savi, pohjasavi (Y4)
- Palaneita kiviä ja tiiltä
- Kivi
- Tiili

<p>OULU Pohjois-Suomen messujen tontti (PSM-05) M. Hyttinen 2005</p>	<p>Profiilikartta Luoteisprofiili 1:20</p>	
<p>Mittausdokumentointi Marika Hyttinen 08.09.2005 Puhtaaksi piirtänyt: M. Hyttinen 1.2.2006</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p> <p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 HKI p. 09-40501</p> <p style="text-align: right; font-size: 1.2em;">Kartta 3</p>	

- Soraa (Y1)
- Sekoittunutta maata, rakennusjätettä (Y2)
- Tumma savi ja hiekka (Y8)
- Tummaa savea ja hiiltä (Y9)
- Vaalea savi (Y10)
- Rautapitoinen ja punertava kova maa, pieniä kiviä (Y11)
- Vaalea savi (pohjamaa, Y4)
- Palaneita kiviä ja tiiltä
- Kivi
- Tiili

<p>OULU Pohjois-Suomen messujen tontti (PSM-05) M. Hyttinen 2005</p>	<p>Profiilikartta Pohjoisprofiili 1:20</p>	
<p>Mittausdokumentointi Marika Hyttinen 08.09.2005 Puhtaaksi piirtänyt: M. Hyttinen 1.2.2006</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p> <p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 HKI p. 09-40501</p>	<p>Kartta 4</p>